

Khái niệm chính phủ điện tử

- Việc ứng dụng các thành tựu của ngành công nghệ thông tin, nhất là sự phổ biến của mạng Internet trong quần chúng là tiền đề tốt đẹp để xây dựng một hệ thống thông tin điện tử quốc gia thống nhất phục vụ cho mục đích thoả mãn tối đa nhu cầu tìm kiếm và sử dụng dịch vụ công (đăng ký hộ tịch, hộ khẩu, kinh doanh, giáo dục từ xa, y tế cộng đồng) của nhân dân. Nhà nước lúc này giống như một "doanh nghiệp" khổng lồ mà khách hàng chính là quần chúng nhân dân thực hiện nghĩa vụ nộp thuế được phục vụ thông qua mạng quốc gia thống nhất.

- Khái niệm chính phủ điện tử là việc dùng công nghệ thông tin để nâng cao hiệu quả điều hành quản lý nhà nước và nâng cao chất lượng các dịch vụ công dựa trên nhu cầu của quần chúng khách hàng, là bước phát triển tất yếu của việc quản lý nhà nước trong điều kiện khoa học kỹ thuật hiện đại, và là sự kết hợp giữa cải cách hành chính với ứng dụng thành quả phát triển của mạng Internet.

- Những điều kiện để phát triển chính phủ điện tử là: cơ sở hạ tầng viễn thông tốt, đa số quần chúng nhân dân biết sử dụng các công cụ cơ bản của mạng điện rộng,

tham nhũng, tệ nạn quan liêu, hối lộ đồng thời trong sạch hoá đội ngũ cán bộ, bộ máy chính quyền.

- Chính phủ điện tử sẽ nâng cao mức nối kết giữa các cấp chính quyền cũng như giữa các cá nhân cán bộ công chức, nên các quy trình và hệ thống làm việc sẽ được cải thiện với chất lượng và tốc độ của việc ra quyết định tăng lên nhanh chóng do luồng thông tin không bị ách tắc, dễ tiếp cận thông qua các hệ thống cơ sở dữ liệu được cập nhật liên tục. Sự áp dụng CPĐT sẽ hỗ trợ cho việc ứng dụng những thiết bị phục vụ cho quá trình phân tích và ra quyết định nhằm giải quyết những vấn đề phức tạp giúp cho việc xây dựng chiến lược, chính sách của chính phủ sát với thực tế, hiệu quả đồng thời có khả năng đo lường công tác một cách chính xác

- Thúc đẩy thương mại điện tử phát triển, tạo được những cơ hội kinh doanh mới. Nếu không có CPĐT, chính phủ sẽ phải tiêu tốn rất nhiều tiền bạc và thời gian cho việc phê duyệt các vấn đề cần thiết và sự chậm trễ này sẽ làm ảnh hưởng tới hoạt động kinh doanh của doanh nghiệp. VN cũng giống như các nước khác đều đang phải cạnh tranh để hấp dẫn các nhà đầu tư nước ngoài. Các nhà đầu tư sẽ phải nghiên

cứu về nhiều mặt khác nhau về cả nguồn lực, kỹ năng, công nghệ, cơ sở hạ tầng trước khi đưa ra quyết định đồng thời xem xét tới tính hiệu quả cũng như khả năng thực hiện dự định. Nếu quy trình của Chính phủ chậm chạp và khó khăn thì họ sẽ buộc phải cân nhắc về quyết định đầu tư của mình.

Xây dựng chính phủ điện tử

Tình hình chung ở Việt Nam:

- Trên bình diện quốc gia, bộ máy quản lý hành chính nhà nước ở mọi cấp chính quyền nặng nề, thẩm quyền trách nhiệm không rõ ràng, quyền lực phân tán, cục bộ và địa phương chủ nghĩa, vận hành kém hiệu quả với đội ngũ cán bộ vừa thừa, vừa thiếu năng lực, nghiệp vụ chuyên môn kém lại có không ít người sa sút, thoái hoá, biến chất. Thể chế hành chính gồm nhiều thủ tục phiền hà, sách nhiễu, gây ách tắc chậm trễ không thích ứng với cơ chế thị trường nhanh nhạy, năng động, chưa ngăn chặn được hiện tượng cửa quyền, quan liêu, tham nhũng, vi phạm pháp luật, dẫn đến tình trạng khiếu kiện ngày càng tăng với mức độ ngày càng nghiêm trọng, bức xúc. Có thể nói yêu cầu cải cách hành chính ở nước ta hiện nay đang trở thành đề tài cấp thiết được toàn xã hội quan tâm mà bước phát triển tất yếu của nó là việc xây dựng hoàn thiện một chính phủ điện tử là chiến lược cần có và không thể loại bỏ.

- Chính phủ đã đề ra mục tiêu tin học hoá hệ thống thông tin điều hành trong Nghị quyết 49/CP ngày 05.08.1993 nhưng kết quả còn rất khiêm tốn và tiếp tục khẳng định quyết tâm trong Đề án tin học hóa quản lý hành chính nhà nước giai đoạn 2001-2005 do Thủ tướng ban hành kèm theo Quyết định 112/2001/QĐ-TTg ngày 25.07.2001. Do thiếu vốn nên rất nhiều đề án, dự án, hạng mục lớn dù đã được phê duyệt vẫn chưa triển khai thực hiện được. Phần lớn thì tạm ngưng, có một số cơ quan thì phát triển theo cách riêng dựa vào điều kiện đặc thù và xem thông tin quản lý của mình là sở hữu riêng, một số khác vẫn đang chờ chiến lược phát triển thống nhất chung của chính phủ. Cán bộ đã được đào tạo theo các dự án này vẫn chưa có phong cách làm việc phù hợp với điều kiện làm việc mới của mạng máy tính như cập nhật dữ liệu, chia sẻ tài nguyên hệ thống, truy tìm thông tin, phối hợp xử lý...

- Thành phố Hồ Chí Minh là địa phương đi đầu trong việc đưa các dịch vụ công lên mạng như đăng ký kinh doanh với mạng của Sở kế hoạch và đầu tư, liên hệ với Cục thuế qua trang web citytax, nhưng

CHÍNH PHỦ ĐIỆN TỬ MÔ HÌNH QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC HƯỚNG ĐẾN TƯƠNG LAI

Thạc sĩ NGUYỄN CHÍ NHÂN

nhà nước quy hoạch và xây dựng hệ thống thông tin điện tử quốc gia thống nhất.

- Là giải pháp mang tính chiến lược cho mục tiêu cải cách nền hành chính quốc gia theo hướng hiệu quả, hiện đại sẵn sàng cho hội nhập với xu hướng phát triển toàn cầu hoá của thế giới

Lợi ích của chính phủ điện tử

- Tiết kiệm được rất nhiều thời gian và tiền bạc nhờ vào việc tiếp xúc trực tiếp và công khai giữa nhân dân và Nhà nước, với hệ thống trực tuyến sẵn sàng mọi lúc mọi nơi. Chất lượng của các dịch vụ công sẽ được nâng cao bởi vì có sự tiếp cận tối và phạm vi phục vụ của chúng cũng sẽ mở rộng nhằm đáp ứng các nhu cầu cá nhân.

- Nhờ vào sự bình đẳng trong việc truy nhập thông tin và tính tin cậy của các thủ tục hành chính lúc này cho phép Nhà nước thực hiện được mục tiêu giảm trừ

chưa có nhiều tiện ích ví dụ: khi kiểm tra mã số thuế của một doanh nghiệp, chương trình của Cục thuế chỉ cho biết mã số đó là có thật hay giả, nhưng chưa cung cấp được địa chỉ, tên doanh nghiệp, điện thoại, tên giám đốc... , trang liên hệ góp ý thì không có phần phản hồi của Cục thuế cho người thắc mắc biết là đã nhận được hay chưa, không có phần tra cứu văn bản về thuế, tài chính theo yêu cầu mà chỉ đơn thuần là bảng kê và không được cập nhật đầy đủ... nói chung chỉ mới ở giai đoạn đầu manh nha của việc xây dựng một chính phủ điện tử với một số kết quả bước đầu khiêm tốn nhưng rất có triển vọng.

Các bước thực hiện:

1. Các mục tiêu.
 - Chuyển tải thông tin và dịch vụ lên mạng.
 - Củng cố và mở rộng khả năng truy cập, sử dụng mạng.
 - Nghiên cứu, triển khai, đánh giá và phân tích để ngày càng tối ưu hoá cách quy trình phục vụ.
 - Cập nhật dữ liệu thông tin kiến thức và mọi thay đổi trong quá trình hoạt động, bảo đảm tính công khai, công bằng trong việc truy cập.

2. Phạm vi của chính phủ điện tử.

Có thể chia các dịch vụ của chính phủ điện tử thành 3 loại:

- Các dịch vụ giữa Chính phủ và dân chúng, doanh nghiệp: như thanh toán các dịch vụ công, mua sắm điện tử, đăng ký kinh doanh, hộ tịch hộ khẩu, bỏ phiếu, khiếu nại, thắc mắc...
- Các dịch vụ giữa các cơ quan, ban ngành: như giải đáp thắc mắc khiếu nại của dân, quản lý nguồn nhân lực, giáo dục đào tạo, lập kế hoạch phát triển, ngân sách liên ngành...
- Các dịch vụ nội bộ trong cơ quan: như nghiên cứu, truyền thông, lập kế hoạch, quản lý dự án, tài chính và hỗ trợ, quản lý các nguồn lực...

3. Các giai đoạn xây dựng của chính phủ điện tử.

- Giai đoạn 1: là giai đoạn xây dựng cơ bản, quan trọng, các cấp chính quyền thiết lập các đầu mối thông tin qua mạng Internet chứa các thông tin liên quan được cập nhật đầy đủ trong lĩnh vực quản lý của mình mà dân chúng cần được thông báo, hướng dẫn liên tục.
- Giai đoạn 2: sự tiếp cận, tương tác thông suốt qua mạng giữa dân chúng và các cấp chính quyền với chữ ký điện tử

mang tính pháp lý trong điều kiện bảo mật cao.

- Giai đoạn 3: chính phủ điện tử một cửa tập hợp tất cả các đầu mối thông tin của các cơ quan, các cấp chính quyền riêng rẽ thành một hệ thống thống nhất.

- Giai đoạn 4: với việc xã hội hoá rộng rãi các dịch vụ công, chính phủ điện tử tích hợp với ngay cả các tổ chức kinh tế ngoài chính phủ trong việc cung cấp các dịch vụ cho dân chúng, hầu như không còn phân biệt dịch vụ công hay tư. Đây là một giai đoạn còn để ngỏ vì lúc đó bản thân khái niệm, tổ chức, hoạt động của chính phủ sẽ có rất nhiều thay đổi, để thích hợp với hình thái mới của mình.

Một số giải pháp:

- Đầu tư nhiều hơn và có chọn lọc, định hướng vào cơ sở hạ tầng công nghệ thông tin, có chiến lược đi tắt đón đầu để có nhiều thiết bị hiện đại tiên tiến với giá thành chấp nhận được. Bởi vì trong điều kiện cuộc cách mạng khoa học kỹ thuật đang phát triển mạnh mẽ ngày nay, các máy móc thiết bị được sản xuất ngày càng mạnh hơn, khả năng xử lý lớn hơn với công nghệ rẻ hơn, một đất nước đi sau trong dòng chảy thế giới như nước ta hoàn toàn có khả năng được hưởng lợi rất nhiều từ thành tựu này. Chính nhờ nó ta có thể giảm bớt chi phí truy cập Internet, Cập nhật dữ liệu thông tin kiến thức và mọi thay đổi trong quá trình hoạt động.

- Hỗ trợ để máy vi tính trở nên phổ cập, như Ấn Độ có chương trình sản xuất và bán trả góp cho dân chúng đặc biệt là nông dân, những người thu nhập thấp các máy vi tính giá rẻ dưới 300USD do được nhà nước trợ giá.

- Xem xét để bãi bỏ các quy định bất hợp lý đối với các ISP như thủ tục cấp phép, thuê bao đường truyền tạo môi trường cho việc sử dụng máy tính và sự thâm nhập Internet thông qua chương trình tài trợ của Nhà nước.

- Hoàn thiện môi trường pháp lý cho việc sử dụng rộng rãi chữ ký điện tử cho quảng đại quần chúng. Như đầu tháng 03.2002 Nhà nước đã cho phép sử dụng các chứng từ điện tử trong giao dịch liên ngân hàng với các ký hiệu được chấp nhận như những công văn, giấy tờ thông thường.

- Ứng dụng các công nghệ Internet trong tất cả các cơ quan ban ngành của Nhà nước có thể đưa đến rất nhiều lợi ích như: biến Nhà nước thành một thị trường ứng dụng các phần mềm, công nghệ thông tin nội địa thúc đẩy ngành công nghệ thông tin nước nhà phát triển, đơn giản hoá và nâng

cao hiệu quả hoạt động của Nhà nước.

- Thực hiện các dự án mang tính dịch vụ triển khai nhanh. Các dịch vụ này bao gồm: đem lại lợi ích trực tiếp cho công chúng và đào tạo họ sử dụng các hệ thống này để đem lại các lợi ích cho chính mình; đem lại lợi ích cho các doanh nghiệp và giúp một nhóm các công ty trong nước cạnh tranh hiệu quả hơn trên thị trường quốc tế; cung cấp khả năng đào tạo các công chức nhà nước trên mạng, giúp họ tự phát triển khả năng của mình; tích cực thực hiện việc xây dựng một cơ sở hạ tầng của hệ thống tin mềm dẻo và an toàn để có thể triển khai các ứng dụng và dịch vụ chiến lược hơn. Ngay trong thời gian đầu, các công dân có thể thu được lợi ích nhanh chóng thông qua ứng dụng cung cấp địa chỉ, điện thoại, người đại diện, vai trò và trách nhiệm của các cơ quan nhà nước. Các doanh nghiệp cũng có thể có được lợi ích thông qua việc thực hiện đầu thầu công khai trên mạng. Đó là các dự án như:

- Việc đăng ký phương tiện vận tải giao thông, các dịch vụ cấp phép, hộ tịch hộ khẩu... Mục tiêu của dự án này là tăng sự tiếp cận của quần chúng đối với các dịch vụ công và cải thiện chất lượng của các dịch vụ. Các điểm truy cập được xây dựng rộng rãi qua máy tính cá nhân, điện thoại, fax, nối mạng không dây. Phát triển các điểm "bưu điện văn hoá" tại các vùng nông thôn, hẻo lánh để cùng nối mạng quốc gia.

- Thương mại điện tử, đặc biệt là tăng cường việc mua bán của các cơ quan chính phủ qua mạng, nó giúp người mua khôn ngoan hơn trong việc lựa chọn các hàng hoá, dịch vụ chất lượng tốt với giá hợp lý, và giúp người bán giảm bớt thời gian thanh toán, chờ đợi. Trong giai đoạn đầu, chỉ nên giới hạn trong khả năng hợp lý của Nhà nước sau mới nhân rộng ra bao gồm các giao dịch mua bán trực tiếp, các báo giá và đấu thầu công khai.

- Xây dựng các đầu mối thông tin (web site) cho các cơ quan, ban ngành có nhu cầu giao dịch với quần chúng lớn như thuế, thủ tục hành chính, đăng ký hộ khẩu hộ tịch, tiếp dân... Mục tiêu là phát triển hàng loạt các thành tố cần thiết để tạo ra một môi trường làm việc chung dựa trên công nghệ thông tin và phương tiện truyền thông. Các cơ quan thí điểm này sẽ có các trang thiết bị hiện đại, và các cán bộ công chức sẽ được tiếp cận môi trường làm việc mới với những thông tin chính xác, cập nhật và đáng tin cậy ■